**LEXEMELE SAVANTE < LAT. *VENTER*, *TRIS*, *M* „VENTRU” =
< LAT. *PANTEX*, *PANTICIS*, *M* „PÂNTECE” =
< LAT. *ABDOMEN*, *INIS*, *N* „ABDOMEN”:
TERMINOLOGIE ȘI EXISTENȚIALISM FIZIC**

EUGENIA MINCU

Institutul de Filologie Română „B. P.-Hasdeu” al MEC

Rezumat. Unitățile lingvistice de origine savantă formează terminologia medicală în limba română, niveluri național și internațional. În prezentul articol, propunem analiza (niveluri diacronic, sincron) lexelelor savante < lat. *venter*, *tris*, *m* „*venter*” = < lat. *pantex*, *panticis*, *m* „*pân-te-ce*” = < lat. *abdomen*, *inis*, *n* „*abdomen*”, prezente în procesul de cunoaștere și de denotație a „lucrurilor” medicale. Acestea se înscriu în vocabularul fundamental al limbii române și în masa vocabularului. Sistemul terminologic este unul deschis, viabil. „Procesul de creație” și de „modelare” a lumii generează prezența în terminologia medicală a fenomenelor semantice (aici, sinonimie). Limbile savante își asigură continuitatea sa în terminologia medicală în limba română, favorizând integrarea acestora în „cunoașterea” medicală universală.

Cuvinte-cheie: Lexeme savante, elemente terminologice, afixe, medicină.

Abstract. The linguistic units of scientific origin form the medical terminology in Romanian, national and international levels. In this article, we propose to analyse (diachronic, synchronic levels) the scholarly lexemes < lat. *venter*, *tris*, *m* „*ventru*” = < lat. *pantex*, *panticis*, *m* „*pân-te-ce*” = < lat. *abdomen*, *inis*, *n* „*abdomen*”, present in the process of knowing and naming medical „things”. These are part of the fundamental vocabulary of the Romanian language and in the mass of the vocabulary. The terminology system is open, viable. The „process of creation” and „modeling” of the world generates the presence in medical terminology of semantic phenomena (in this case, synonymy). The scientific languages ensure its continuity in the medical terminology in Romanian, favoring its integration in the universal medical „knowledge”.

Keywords: Scientific lexemes, terminological elements, affixoids, medicine.

„Simțire nesimțită simt și pătimire nepătimită pat.”

Dimitrie Cantemir

Introducere. Descrierea terminologiei medicale în limba română, dimensiunile național și internațional, din perspectivă lingvistică (aspect diacronic: etimologie, elemente de istorie, particularități în procesul de constituire a unităților terminologice medicale; aspect sincron: acceptare și

integrare, funcționalitate etc.) presupune analiza lexemelor savante; aici, < lat. *venter, tris, m* „ventru” = < lat. *pantex, panticis, m* „pânțece” = < lat. *abdomen, inis, n* „abdomen”, care se înscriu într-o relație de sinonimie, distinctă la nivel funcțional. Prezintă interes evoluția acestor lexeme și funcționalitatea acestora în denominația „lucrurilor” de medicină: segmente anatomice, denumiri de boli etc.

(1) < lat. *venter, tris, m* „ventru” = < lat. *pantex, panticis, m* „pânțece” = < lat. *abdomen, inis, n* „abdomen”

Primul lexem savant din această serie sinonimică este < lat. *venter, tris, m* „ventru”, inițial, un termen medical popular, dar care iese din uzul obișnuit, înscriindu-se în masa vocabularului, rezervându-și dreptul de a produce noi termeni medicali. Cercetătorul Marcu Gabinski (2007, p. 217) oferă următoarea explicație: „lat. *venter* (ventris) „vintre, pânțece” – *venter* împrumut (cf. fr. moștenit *ventre*, it. moșt. *ventre*) de rom. ca *ventru*. Moștenit de români ca *vintre*; *ventralis* – împrumut (ca și fr. *ventral*, it. *ventrale*, germ. *ventral*, de rom. *ventral*; *ventriculus/ ventriculum* – împr. ca și fr. *ventricule*, it. *ventricolo*, germ. *ventrikel* de rom. ca *ventricul*; *ventriloquus* – împr. de rom. ca *ventricol*”.

Așadar, termenul *ventru* vine din latinescul *venter, tris, m* cu sens de „care elimină în intestine”. Pentru prima dată este atestat în secolul al XII-lea, fiind utilizat de către Roland și R. de Moilliens (Dauzat, 1938, p. 685). Tot atunci, sunt atestate derivatele în limba franceză: *ventrie*, *ventriere* (Eneas); *ventrouiller* (Wace) „coboară prin burtă afară”, *se vautrer*, *ventrouillade* pop., reg., care devine sinonim cu termenul *collique*, utilizat în secolul al XIX-lea. În 1694, este pus în circulație termenul academic *bas-ventre* (Dauzat, 1938, p. 744) „ventrele inferior”, situat în partea inferioară a trunchiului uman (bazin), în care sunt localizate organele urogenitale.

Ulterior, este asociat cu termenul medical de origine latină *stomāchus, i, m* cf. gr. *sthomakos* „stomac” și suportă o restricție semantică, desemnând doar o parte a tractului digestiv.

Dvoretzky arată o sinonimie aproape perfectă între diminutivele (Dvoretzky, 1976, p. 1064) *ventriculum, i, n* = *ventriculus, i, m*, ambele formate derivate de la *venter, tris, m*:

1) abdominal, ventral; 2) ventriculul (inimii)”.

În limba latină, substantivul *venter, tris, m* devine punct de reper în formarea adjectivelor: *venter + ismus* = *ventralismus, a, um* – „ventral, abdominal”; *venter + osus* = *ventriculosus, a, um* „ventral, abdominal sau stomacal”, termen neatestat în DEX.

De altfel, sufixele au o semnificație diferită decât cele utilizate în medicină; de exemplu: sufixele latinizate de origine greacă – *-ismus, a, um* indică „prezența unui fenomen”; *-osis* – starea de boală”, fiind considerate sufixe consacrate medicinei.

Adjectivul *ventralis, e* (*cingulum ventralis* „centură ventrală (= abdominală)”) este unicul care s-a menținut în terminologia medicală.

De asemenea, în limba latină *ventre*, *tris*, *m* devine parte a cuvintelor compuse: *ventri-cola*, *ae m* „(om) lacom” și derivatele: *ventruculatio*, *onis*, *f* „colică ventrală”; *ventricultor*, *oris*, *m* = *ventri-cola*; *ventri-ficatio*, *onis*, *f* „cu burta mare”, „apariția unui megaabdomen, obezitate”; *ventri-fluus*, *a*, *um* „medicament laxativ”; *ventri-loguus*, *i*, *m* „ventriloc”. Termenul *ventriloc* este atestat în limba română: „a vorbi din abdomen , cel care poate vorbi fără a mișca buzele” (Marcu, 2010, p. 1028).

Maxima latină *Plenus venter non studet libenter/ Vinterele* (= *stomacul; burta, pânțele, abdomenul*) *plin nu studiază cu plăcere* face parte din corpusul aforistic didactic consacrat.

Înțelepciunea românului moștenește și dezvoltă spiritualitatea savantă, utilizând termenii populari, considerați sinonime: Stomacul plin nu învață bucurios (Hănțescu, 1985, p. 148); *Barba lungă până în burtă, iar mintea până în gât scurtă* (*ibidem*, p. 44); *Cu burta la pământ* (*ibidem*, p. 192); *Că nu ți-am fript șerpi pe burtă* (*ibidem*, p. 49) etc.

De altfel, în expresiile latinești, cuvântul savant își demonstrează amploarea sa semantică (Dvoretzky, 1976, p. 1064): *viginti ventres pascere / a hrăni douăzeci de burți* (= guri); *ventri oboedire, ventre delectar/ ad lit. îndoparea ventrului, delectarea ventrului* „consum excesiv de alimente”; *fluos ventri / debitul venterului* „intestin”, *ventrem facere/ „flatulență”; in venterem crescere /crescut în ventru* „graviditate, făt”.

Astfel, latinescul *venter*, *tris*, *m* vine în limba română cu sensuri bine definite și argumentate: 1) „pânțe, burtă”, mai târziu, „abdomen”, „întreg tract digestiv”; 2. „stomac”; 3. „intestin”; 4. „organe genitale”, „uter”, 5. „dizenterie”.

Seria sinonimică atestată în DEX este următoarea: VÍNTRE, *vintre*, s. f. (Pop.) 1. Pânțe, abdomen, burtă. 2. (La pl.) Măruntaie. 3. Dizenterie; diaree; Lat. *ventrem* (Pușcariu 1899; REW 9205); unele se regăsesc în cronică.

O versiune despre apariția bolilor pe pământ este prezentă în *Istoria în versuri polone despre Moldova și Țara Românească* (traducere) de Miron Costin (288) „În Egipt Traian, după atâta muncă muri de slăbăciunea măruntaielor și fu îngropat tot acolo... Boala lui o numesc grecii *dizenterie* și socotesc că nu este altă mai veche, că ea ar fi cea dintâi, care s-a ivit printre oameni... afară din desfrâu se slăbeau măruntaiele și se distrugeau din prea multe plăceri”.

Termenul *dizenteria* (< gr. *dys-* „disfuncție, afectare” + < gr. *enteron* „intestin”) desemnează o „boală infecțioasă, contagioasă care se manifestă prin ulceratii intestinale, dureri abdominale violente etc.” și se include în terminologia națională, rezervându-și statut translingvistic. În 1616, Fabricus von Hilden oferă prima descriere științifică a acestei maladii (Dauzat, 1938, p. 50).

Concomitent, cronicarii, referindu-se la dizenterie, folosesc și sintagma *boală de ventre* sau *desnodarea vintrelui*:

„Disenteria. În Lexiconul lui Mardarie din 1649, se pomenește de „urdinarea pântecelui”.... Cronicarii o numesc uneori „*desnodarea vintrelor*”. Cronicarul Miron Costin vorbind despre împăratul Traian, spune: „După un război de șase luni cu Egiptenii, Traian muri ... consumat prin boala *desnodărei vintrelui*, numită grecește *disenteria*. Nicolae Costin îi spune *boală de vintre*: „Pornind Sultanul Suleiman contra lui Maximilian împăratul (1565)... a căzut în *boală de vintre*... ”. Miron Costin scrie: „În Septembrie 1622, ...boale se scornise multe... mai mult *boală de vintre*” (*apud* Samarian, 1936, p. 279).

Preluat din uzul general, lexemul autonom *ventru* este supus procedurii de reterminologizare, fiind utilizat în fizică: *ventru*, *e* „punct, linie, suprafață a unui sistem de unde staționare, în care amplitudinea vibrației are valoare maximă”, același domeniu folosește termenul *ventru* (*singularia tantum*) și cu sens de „umflătură”.

Statutul său de afixoid și-l manifestă prin generarea elementului savant (Marcu, 2013, p. 1028) *ventr(o)- / ventri-* „ventru”, „abdomen” (< fr. *ventr/o-*, cf. lat. *ventros, tris*) pentru care dicționarul oferă un singur termen *ventricoloc* „a vorbi din abdomen, cel care poate vorbi fără a mișca buzele” prezentat anterior.

Totuși atestăm 2 termeni medicali afixoidați moșteniți din limba latină: *ventrofixatio, onis, f* = *ventrofixatio uteri/ zona uterului*) = *hysteropexia abdominalis* „fixarea uterului de cavitatea anterioară a abdomenului”; *ventroscopie* „examen endoscopic al cavității abdominale; peritoneoscopie”; astfel, elementul prim *ventr(o)-* este echivalat cu termenul *peritoneu* „membrană seroasă subțire care căptușește peretele cavității abdomenului” (Marcu, 2010, p. 1028), ultimul fiind definit și în *Dicționar etimologic de termeni științifici* (Andrei, 1987, p. 283).

Radicalul *venter, tris, m* are o utilizare autonomă și în calitate de adjectiv: *ventral* „ventral, anterior”, format cu ajutorul sufixului *al*, productiv în limba latină după modelul *costa, ae, f* – *costalis, e*; *venter, tris, m* – *ventralis, e*.

În *Terminologia medica poliglota*, Arnaudov explică termenul (Arnaudov, 1979, p. 506) *venter, eris, tris, m* – „stomac, abdomen, cavitate”, *ventriculus, i, m* fiind diminutivul lui *venter, tris, m*. A doua semnificație, „cavitate”, prezentă în acest dicționar îl putem asocia cu „găoacea”, explicație prezentă și în *Dicționarul actualizat de neologisme*.

În terminologia medicală, radicalul savant formează diminutivul *ventricul* (Bejenaru, 1991, p. 106) (*ventr(i)- + -(c)ul* „mic”), utilizat cu statut de lexem autonom, dar și în calitate de afixoid, fiind prezent în 31 de termeni medicali, compuși prin afixoidare.

Se consideră că la baza lexemului autonom *ventricul* este latinescul *ventriculus, i, m* „cavitate mică în cavitatea unui organ (inimă, creier, laringe” = (găoace) (Marcu, 2010, p. 1028 – 10 termeni; Bejenaru, 1991, p. 210 – 5 termeni; Arnaudov, 1979, p. 507 – 7 termeni; Rusu, 2013,

p. 1205 – 6 termeni), localizarea organică a cavității fiind nominalizată în sintagmele în care este utilizat:

Eșantionul 1 „zona creierului”: *ventricul cerebral* – 5 termeni-sintagmatici.

Eșantionul 2 „zona sistemului nervos”: *ventricul terminal al măduvei spinării* – 1 termen.

Eșantionul 3 „zona inimii”: *ventricul stâng al inimii; ventricul drept al inimii* – 2 termeni.

Eșantionul 4 „zona laringelui”: *ventricul laringian* – 1 termen. De menționat faptul că termenul sinonimic atestat este și *stomac laringian* (Bejenaru, 1991, p. 210).

La baza afixoidului *ventricul²(o)*- elem. „ventricul” este latinescul *ventriculos*, forma de Acuzativ, plural al substantivului *ventriculus* „stomac mic”, preluat din limba franceză.

În situația în care la baza formării termenului este elementul terminologic/afixoidul, localizarea este indicată prin joncțiunea savantă sau prin sintagmare (Bejenaru, 1991, p. – 31 de termeni, Arnaudov, 1979, p. 506 – 2 termeni; Marcu, 2010, p. 1028 – 7 termeni; Rusu, 2013, p. 1205 – 8 termeni):

1. afixoid + sufix: *ventriculită* = < lat. *ventriculus* „stomac mic” + < gr. *itis* „inflamare” „meningită localizată la nivelul ventriculelor cerebrale”

2. afixoid + afixoid:

• zona urechii: *ventriculoauriculostomie* = < lat. *ventriculus*, *i*, *m* „stomac mic” + < lat. *auricula*, *ae*, *f* „ureche, urechea externă” + < gr. *stomia* „deschidere” „stomia ventriculelor auriculare”

• zona inimii: *ventriculocardioanastomoză* = < lat. *ventriculus*, *i*, *m* „stomac mic” + < gr. *kardia* „inimă” + < gr. *anastomosis* „reunire” „anastomoza ventriculelor cardiace”; etc.

Uneori elementul savant care indică localizarea organică este absent; aceasta este indicată sintagmatic: *ventriculografie* „radiografie a ventriculelor cerebrale sau ai inimii”: *ventriculografia inimii, ventriculografia encefalică* etc.

Termenul popular *pânțece* vine din latinescul *pantex* (*panticis*) sau *panteces*(pl.) „pânțece, mațe” care, la rândul său, are la bază verbul *expanticare* (mostenit de români ca *a spinteca*) (Gabinschi, 2007, p. 139). Se consideră că lexemul *panticosus* este moștenit de români ca *pândecos* (deși e posibil și derivarea proprie din reflexele lui *pantex* – și – *osus*) (*ibidem*).

Fiind considerat termen medical popular, *Dicționarul actualizat de neologisme* îl echivalează cu termenul *pânțece*, din latinescul *pantex*, *panticis*, *m*, care se înscrie în vocabularul fundamental al limbii române.

În dicționar se face trimitere la latinescul *pantices*, *um*, *m*, cu sens de „pânțece, burtă, intestin”; dar și de „salam” (Dvoretsky, 1976, p. 723).

În *Letopiseșul Țării Moldovei* (Chișinău, 1990), termenul popular *pânțece* din latină *pantex*, *panticis*, *m* (*panteces*) și *burtă*, este atestat în următoarele contexte:

• „...și au venit la un vad unde au intrat în apă (cazacii) până în *pântecele calului*. (Ureche, 1990, p. 109) – „unitate de măsură”.

• ...și le-au dzis că nu mai poate să sature *pântecele turcilor fără fundu*” (Costin, 1990, p. 173) – „(om) lacom”.

O altă denumire a termenului *dizenterie*, utilizat de cronicari este „urdinarea pântecelui”:

„Disenteria. În Lexiconul lui Mardarie din 1649, se pomenește de «urdinarea pântecelui» și de desfacerea pântecelui în mâncare, sau îndrăcirea pântecelui, patima trupului, dar fără și alte deslușiri” (Samaritan, 1936, p. 237).

În romanul *Istoria Ieroglifică*, Dimitrie Cantemir folosește cuvântul *pânțe* în următoarele enunțuri:

• „Le suferea Corbul... nu numai în glas ce menea, ci încă în pânțe dospea” (Cantemir, 1986, p. 53) – „a dospi în pânțe” – „a complota”.

• „Deci unul ... pre pânțe furișându-se... supt gard dinafară să lipi (*ibidem*, p. 81)

• „... pânțele Hamelionului nu spre mistuire, ci spre zămăslire” (*ibidem*, p. 240) – „uter”

• „Nașterea puilor prin pânțe...” (*ibidem*, p. 253) – „uter”.

• „Că el nu mai pânțe Biruinței spre roada simențiii neamului tău a deschide poate” (*ibidem*, p. 273) – „a birui”.

• Forța motrice este „foamea carea în pânțe mi s-a scornit...” (*ibidem*, p. 253), căci „foamea la trup moarte firească, iar la suflet viață cerească aduce” (*ibidem*, p. 73). Pânțele flămând devine *coș*: „... cât ca o căldare crăpată, de foame deșert coșul Lupului cu sunet au zvonoit” (*ibidem*, p. 85) și „Așadar, lupul... tot coșul îl umplu...” (*ibidem*, p. 86), doar că „În locul foamei sațiul cu arsură ... să înmulțiră” (*ibidem*, p. 240). Și atunci *pânțele* din *coș* devine *drobire*: „Văpăii carea în drobiriile sale s-au ațâțat...” (*ibidem*, p. 240). Astfel, *pânțele* se apropie tot mai mult de termenul *abdomen*, neutilizat de către savant, dar definit prin „Vase primiitoare (mold.) – stomahul, rindza, mațele și toate mănuntăile pre care intră bucatele (*Scara a numerilor*...).

Menționăm asocierea „pânțe” – „coș” – „căldare crăpată” – „drobire” – „vase primiitoare”.

Dintre bolile care „pornesc” din „pânțe”, cronicarii menționează lepra și dizenteria: „Aflară-să și aici sftnici fără lege... rană fără leac și se cheamă lepră sau fistulă în pânțe” (Neculce 328). Sintagma „fistulă în pânțe” (*fistulă* „ulcerație adâncă într-un țesut al organismului”) poate fi categorisită la primele încercări de definire a bolii.

Termenul *dizenterie* este asociat de cronicari cu „urdinarea pântecelui”:

„Disenteria. În Lexiconul lui Mardarie din 1649, se pomenește de „urdinarea pântecelui” și de desfacerea pântecelui în mâncare, sau îndrăcirea pântecelui, patima trupului”, dar fără și alte deslușiri” (Samaritan, 1936, p. 237).

Așadar (Samarian, 1936, p. 237), „lacomia la mancare nu-i bună niciodată... se spune lacomia pântecelui sau îndrăcirea grumazului”. Cantemir îi spune lemarhia „lacomia la mâncare” (*Scara numerelor...*), cunoscută ca (Samarian, 1936, p. 245) „ogodirea trupului”, „dulceața pântecelui”.

Descriind senzația de foame, Dimitrie Cantemir folosește toate semnificațiile termenului latinesc *venter*, *tris*, *m*, analizat anterior:

„Foamea începând, *manuntaile* i se întorceau și *stomahul* tare îl chinuia, carile, de toată știința simțirei că-i gol, cu de moarte țipete: vai *mațele* !, vai *mănuntaele*!, vai *pântecele*!, vai *vințrele* mele!, a se văita și a se vaera începu...” (Cantemir, 1986, p. 236).

Pompei Samarian menționează: „Pânțele sau Vințrele, cum îi spune Psalmistul Scheian, este abdomenul..., dar înțelesul acestui... indicând organele interne din cavitatea abdominală: pânțele muierii „uter”; dulceața pântecelui „oameni care n-au grija stomahului”, boalele pântecelui „boli intraabdominale”... (Samarian, 1936, p. 225).

După cum s-a menționat anterior, Pompei Samarian remarcă sinonimia „pânțele” = „vințru” = „abdomen”: „Pânțele sau Vințrele ... este abdomenul...”.

Se consideră că termenul latin *abdomen*, *inis*, *n* derivă de la *abdēre* = < lat. *ab* „de la” + < lat. *dēre* „a ascunde”; aici se ascund „în grăsime” viscerele.

Valeriu Rusu (Rusu, 2013, p. 159) presupune că termenul *abdomen* este unul compus din segmentele: < lat. *abdēre* „a ascunde” + < lat. *omen -mnis* „prevestire”, deoarece „se considera că examenul viscerelor animalelor sacrificate permitea prezicerea viitorului”.

Cuvântul latin *abdomen*, *inis*, *n* este atestat în calitatea de termen în secolul al XIV-lea de către A. Paré și desemna o cavitate care „ascunde” ceva (Dauzat, 1938, p. 41).

Abdomen, *inis*, *n* este utilizat în expresii latinești de tipul: *abdominis voluptatis/ voluptăți ale abdomenului* „plăceri ale abdomenului”; *abdomen insaturabile/ abdomen nesățios*; *moecho abdominis/ nasul abdomenului*, „pl. testicul” etc. (Dvoretzky, 1976, p. 12).

În calitate de unitate lexicală autonomă, formează termeni-sintagmă (Bejenaru, 1991, p. 210 – 15 termeni sintagmatici etc.; Arnaudov, 1979, p. 609 – 1 termen; Rusu, 2013, p. 160 – 6 termeni):

1. subst. + adj.: *abdomen excavat*, *abdomen navicular* etc.;
2. subst.+ subst.: *abdomen „în corabie”*, *abdomen „în desagă”* (sunt atestate fenomene de metaforizare).

Uneori termenii-metaforă formează relații de sinonimie cu termenii susceptibili a fi descifrați: *abdomen navicular* = *abdomen „în corabie”*; *abdomen ptozat* = *abdomen „în desagă”*.

În calitate de afixoid, *abdomin(o)-* elem. „abdomen”.(< fr. *abdomin/o/-*, cf. lat. *abdomen*) (Bejenaru, 1991, p. 9-15 termeni; Marcu,

2010, p. 19 – 6 termeni; Rusu, 2-13, p. 160 – 2 termeni) sunt atestate și sensuri înnobilate:

Eșantionul 1 „abdomen” – *abdominalgie* „durere abdominală”, *abdominocenteză* „paracenteză abdominală” etc.

Eșantionul 2 „piele” – *abdominoplastie* „lifting al pielii de pe abdomen” (Marcu, 2010, p. 19) etc.

Eșantionul 3 „peritoneu” – *abdominoscopie* „scopia peritoneului abdominal”.

Concluzii. Dimensiunile național/internațional ale terminologiei medicale în limba română implică noi deschideri de cercetări. S-a realizat analiza lexelelor savante < lat. *venter*, *tris*, *m* „ventru” = < lat. *pantex*, *panticis*, *m* „pânțec” = < lat. *abdomen*, *inis*, *n* „abdomen”, o serie sinonimică care elucidează aspecte de formare și de stabilire a terminologiei medicale la interferența național și internațional. Se atestă predispoziția lexelelor de origine latină de a achiziționa statut de elemente de compunere afixoide. Până nu demult, aceasta se considera prioritatea lexelelor de origine greacă, deoarece la baza afixoidării este modelul grec de formare a cuvintelor. În acest context, s-a realizat eșantionarea afixoidelor în funcție de sensurile pe care le au în componența termenilor afixoidați. De asemenea, s-a propus o analiză din perspectiva fizicului/spiritului uman, dat fiind faptul că această serie de lexeme face trimitere la tractul digestiv.

Referințe bibliografice:

1. ANDREI, Nicolae. *Dicționar etimologic de termeni științifici*. București: Editura științifică și enciclopedică, 1987.
2. ARNAUDOV, George. *Terminologia medica polyglota en cinq langages. Latinum, pyckuî, français, deutsch*. Sofia, Bulgaria: Editio Medicina et Physcultura, 1979.
3. BEJENARU, Vasile; BEJENARU, Galina. *Dicționar medical rus-român*. Chișinău: Editura enciclopedică „Gh. Asachi”, 1991. vol. I; vol. II.
4. CANDREA, Aurel. *Folclorul medical român comparat: privire generală, medicină magică*. Iași: Editura Polirom, 1999.
5. CANTEMIR, Dimitrie. *Istoria Ieroglifică în douăsprădzece părți împărțită, așijderea cu 760 de sentenții frumos împodobită, la începătură cu scară a numerelor dezvălitoare. Iară la sfârșit cu a numerelor streine tâlcuitoare*. Chișinău: Știința, 1986.
6. DAUZAT, Albert. *Dictionnaire étymologique de la langue française*. Paris: Librairie Larousse, 1938.
7. DVORETSKY, Iosif. *Latinsko-russkiy slovar'*. Moskva: Izdatel'stvo Russkiy yazyk, 1976.
8. GABINSCHI, Marcu. *Dicționar de rizodublete etimologice ale limbii române/ Academia de Științe a Moldovei. Institutul de Filologie. Biblioteca Științifică Centrală, Chișinău, 2007.*
9. GRAUR, Alexandru. *Lingvistica pe înțelesul tuturor*. București: Editura Enciclopedică Română, 1972.
10. HÂNȚESCU, C. *Proverbele românilor*. Editura: Făclia, Timișoara 1985.

11. *Letopiseșul Țării Moldovei* (Grigore Ureche, Miron Costin, Ion Neculce). Chișinău: Editura Hyperion, 1990.
12. MANECA, Constantin. Compusele și terminologia științifică. În: *Studii și materiale privitoare la formarea cuvintelor în limba română*, vol. I . București: Editura Academiei Române, 1959.
13. MARCU, Florin. *Dicționar actualizat de neologisme*. București: Editura Saeculum I. O., 2010.
14. MINCU, Eugenia; CHIRIAC, Argentina; NASTASIU Silvia. *Limba română. Limbaj medical*. Chișinău: CEP Medicina, 2012.
15. PROTOPOPOSECU PAKE, Emanuel. *Nou dicționar portativu*. Bucuresci: Libraririu Edituru G. Joanide & A. Spirescu, 1870.
16. RUSU, Valeriu. *Dicționar medical, ediția a IV-a revizuită și adăugită*. București: Editura medicală, 2010.
17. SAMARIAN, Gh. Pompei. *Medicina și farmacia în trecutul românesc*, vol. I, 1382-1775, București: Tipografia Culturală, 1936.

Notă: Articolul a fost realizat în cadrul proiectului de cercetare 20.80009.1606.01 *Valorificarea științifică a patrimoniului lingvistic național în contextul integrării europene*, Institutul de Filologie Română „B. P.-Hasdeu” al MEC.